

Adı :
Soyadı :

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Ünite Özeti

1-KONUM-YÖN-KROKİ

Konum: Bir varlığın bulunduğu yere konum denir. Oturduğumuz yer (konum), sınıftaki konumuz, bahçedeki konumumuz

Yön: Bulduğumuz yerin başka bir varlığa göre tarafıdır. Yönler güneşin doğuş ve batışına göre belirlenir.

4 tane ana yön vardır. Doğu, batı, kuzey, güney

4 tane ara yön vardır. Kuzeydoğu, kuzeybatı, güneydoğu, güneybatı

Güneş'in doğduğu yöne doğu, battığı yöne batı deriz. Yüzümüzü doğuya döndüğümüzde sol tarafımız kuzey, sağ tarafımız güney olur.

Yönümüzü belirtirken doğal ve beşerî unsurlardan da yararlanırız. Caminin kuzeyi, okulun 100 metre batısı, köprüünün kuzeyi gibi. Ayrıca ülkemizdeki şehirlerin, yeryüzü şekillerinin konumunu da yönlerle anlatabiliriz. Örneğin Antalya, Isparta'nın güneyindedir.

Yönümüzü bulma yöntemleri:

Güneş: En kolay doğal yöntem güneşe bakmaktır. Sabah vakitlerinde güneşin olduğu yön doğudur. Güneş öğlen vaktinde güneyi, akşam vaktinde batıyı gösterir.

Pusula: Pusulanın renkli ibresi kuzeyi gösterir.

Karınca Yuvası: Karıncalar güneşten yararlanmak için yuvalarının ağızları güneye doğru açarlar. Topraklarını kuzeye bırakırlar.

Kutup Yıldızı: Kuzeyi gösterir.

Minare kapısı: Minarelerin kapısı güneyi, camilerin kapısı kuzeyi gösterir.

Ağaç ve taş yosunları: Ağaçların kuzey kısımları güneş ışığı almadığı için yosunlaşır. Bu nedenle yosunlar kuzeyi gösterir.

Mezar taşları: Mezarların başında bulunan taş batıyı gösterir.

Novigasyon cihazı da yönümüzü, yerimizi ve aradığımız yeri gösteren teknolojik bir cihazdır.

Kroki: Bir yerin kuşbakışı görünümünün göz kararı küçültülerek çizilmesidir. Kroki çizerken dikkat etmemiz gerekenler:

- *Krokilerde belirli ve anlaşılır semboller kullanılmalıdır. Daha çok kare ve dikdörtgen şekilleri kullanılır.
- *Krokilerde sabit ve önemli unsurlar çizilir.
- *Hareket eden, yeri her zaman değişen unsurlar çizilmez.
- *Kroki çizilirken nesnelerin yönleri doğru olmalıdır. Yanlış yöne konulan bir nesne krokiye bakan kişinin yolunu kaybetmesine neden olabilir.

Adı :
Soyadı :

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Ünite Özeti

*Ayrıca krokide yönleri gösteren yön okları da konulmalıdır.

2-DOĞAL VE BEŞERÎ UNSURLAR

İçinde yaşadığımız ortama **çevre** deriz. Çevremizde birçok doğal ve beşerî unsurlar bulunmaktadır.

İnsan etkisi olmadan kendiliğinden oluşmuş dağ, göl, ova, nehir, deniz, ada, ağaç, orman, toprak, şelale, mağara, taş, kaya gibi unsurlara **doğal unsur** denir.

Çevremizde gördüğümüz insanlar tarafından yapılan binalar, köprü, yollar, barajlar, parklar, fabrikalar, tüneller, taşıtlar **beşeri (yapay)** unsurlardır.

3-YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

Yeryüzünde bulunan dağ, göl, deniz, akarsu, ada, ova gibi doğal yerlere yeryüzü şekilleri deriz.

Dağ: Çevresine göre 500 metre yüksekte olan toprak parçasına dağ deriz. Ağrı Dağı ülkemizin en yüksek dağıdır. Haritada dağ, tepe gibi yüksek yerler kahverengi ile gösterilir.

Göl: Kara parçası içindeki büyük durgun sulara göl deriz. Van Gölü ülkemizin en büyük gölüdür. Haritada mavi ile gösterilir.

Akarsu: Kara parçası içinde akıp giden sulara akarsu deriz. Büyüklerine nehir, küçüklerine ırmak, en küçüklerine dere ve çay deriz. Kızılırmak ülkemizin en büyük akarsuyudur. Haritada mavi ile gösterilir.

Ada: Denizin içindeki (her tarafı suyla çevrilmiş) toprak parçasıdır. Gökçeada ve Bozcaada ülkemizin büyük adalarıdır. Haritada adanın yapısına göre rengi değişir.

Ova: Karalar üzerinde bulunan büyük düzlüklere ova deriz. Konya Ovası, Antalya Ovası, Çukurova ülkemizin büyük ovalarıdır. Haritada yüksek ovalar sarı ile alçak ovalar yeşil ile gösterilir.

Deniz: Yeryüzündeki çok büyük su kütlelerine deniz denir. Denizlerin daha büyüklerine okyanus denir. Denizler ve okyanuslar haritalarda mavi renkle gösterilir.

Plato, koy, körfez, yarımada gibi yeryüzü şekilleri de vardır. Yeryüzü şekilleri hakkında şarkılar, şiirler, türküler hikâyeler, masallar yazılmıştır. Bu eserlerden doğal unsurlar hakkında birçok bilgi edinebiliriz.

Adı :
Soyadı:

4. Sınıf Sosyal Bilgiler

İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünite Özeti

Fiziki haritalarda
Dağlar ve tepeler kahverengi
Deniz, göl, ırmak, gibi sular mavi
Düz ovalar yeşil
Yüksek ovalar sarı renkle gösterilir.

Ülkemizin En Yüksek Dağları

- 1-Ağrı Dağı- 5.137 metre (Ağrı)
- 2-Reşko Tepesi -4136 metre (Hakkâri)
- 3-Uludoruk-4135 metre (Hakkâri)
- 4-Süphan Dağı-4058 metre (Bitlis)
- 5-Kaçkar Dağı -3937 metre (Rize)

Ülkemizin En Uzun Nehirleri

- 1-Kızılırmak-1355 km
- 2-Fırat Nehri-1263 km
- 3-Aras Nehri-1072 km
- 4-Sakarya Nehri-824 km
- 5-Murat Nehri-722 km

Ülkemizin En Büyük Gölleri

- 1-Van Gölü-3755 km kare
- 2-Tuz Gölü-1665 km kare
- 3-BeyşehirGölü-650km kare
- 4-Eğirdir Gölü 482 km kare
- 5-Akşehir Gölü-350 km kare

Ülkemizin En Büyük Adaları

- 1-Gökçeada (Çanakkale)
- 2-Marmara Adası(Balıkesir)
- 3-Bozcaada (Çanakkale)
- 4-Uzun Ada (İzmir)
- 5-Alibey Adası(Balıkesir)

Siyasi haritalarda illeri, ilçeleri, bu illerin komşularını, kapladığı alanı görebiliriz.

4-HAVA DURUMU

Bir yerdeki kısa süreli atmosferdeki günlük hava olaylarına **hava durumu** deriz. Hava olayları güneşli, bulutlu, yağmurlu, sisli, karlı şeklinde gösterilir. Hava olaylarını inceleyen bilim dalına **meteoroloji** denir. Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından günlük olarak televizyon, radyo ve internet üzerinden duyurulur.

Hava olaylarının uzun yıllar gösterdiği değişimlerinin ortalamasına iklim deriz.

4-DOĞAL AFETLER

Çevremizdeki doğal unsurların (yeryüzü şekillerinin) bizlere pek çok faydası vardır. Ancak doğaya zarar verirse birçok doğal afetle karşılaşırız. Doğal afetlere engel olamayız. Ancak gerekli tedbirleri alırsak can ve mal kaybını en aza indirmiş oluruz.

Çiğ: Dağlardaki karların büyük kütle olarak aşağıya doğru kaymasıdır.

Korunmak için:

*Çiğ tehlikesi olan yerlere ev ve yerleşim kurulmamalıdır.

*Ağaçlandırma yapılmalıdır.

*Dağlardaki bitki örtüsüne zarar verilmemelidir.

Adı :
Soyadı:

4. Sınıf Sosyal Bilgiler

İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünite Özeti

Heyelan (Toprak Kayması) Eğimi dik olan yerlerde toprağın büyük kütle olarak kaymasıdır.

Korunmak için

*Heyelan tehlikesi olan yerlerde yerleşim kurulmamalıdır.

*Yamaç arazilerde teraslama yapılmalıdır.

*Ağaçlandırma yapılmalıdır ve bu

yamaçlardaki ağaçlara zarar verilmemelidir.

Sel: Aşırı yağmurların ya da kar sularının aniden erimesi sonucu suların birikerek taşmasıdır. Şehrimizde sık sık sel afeti yaşanır. Gerekli tedbir alınmadığı için zaman zaman hem can kaybı hem de mal kaybı olmaktadır.

Korunmak için:

*Sel tehlikesi olan yerlere barajlar, göletler yapılmalı,

*Ağaçlandırma yapılmalı

*Akarsu kenarlarına yerleşim yapılmamalıdır.

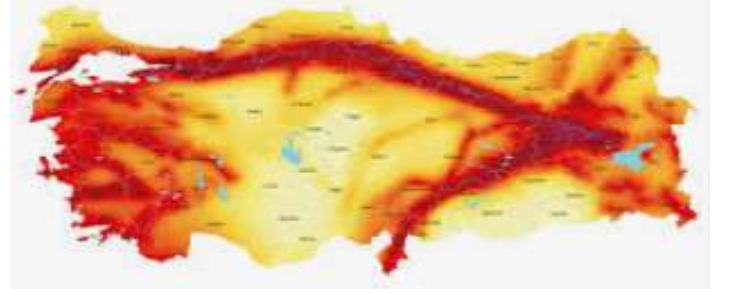

Deprem: Yer kabuğunun kırılması sonucu meydana gelen sarsıntılardır. Deprem önlenemez ve ne zaman olacağı çok önceden tahmin edilemez.

Ülkemiz ve şehrimiz bir deprem kuşağında yer almaktadır. Bu nedenle her gün yüzlerce küçük şiddetli deprem olmaktadır. Ancak zaman zaman büyük depremler de meydana gelmektedir.

1999 yılında Kocaeli'nde meydana gelen depremde 18.000 insanımız ölmüştür.

Depremlerin ne zaman olacağını bilmediğimiz için her zaman hazırlıklı olmalıyız.

Korunmak İçin

Depremden Önce Yapmamız Gerekenler

*Depreme dayanıklı binalar yapılmalıdır.

*Evimizdeki ve sınıftaki dolap gibi eşyalar duvara sabitlenmelidir.

*Depremden sonra ailemizin buluşacağı toplanma bölgesi önceden belirlenmelidir. Acil toplanma bölgemizi e-devlet üzerinden öğrenebiliriz.

*Deprem çantası hazırlanmalıdır. Deprem çantası evden çıkacağımız yere yakın olmalıdır.

Deprem çantasına su, bisküvi, el feneri, düdük, telefon, battaniye, bandaj, çakmak, bıçak gibi malzemeler hazır bulundurulur.

Adı :
Soyadı:

4. Sınıf
Sosyal Bilgiler

İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Ünite Özeti

Deprem çantasına konulan yiyecek ve içecekler zaman zaman tazesi ile değiştirilmelidir. Bu malzemeler depremden sonra ya da enkaz altında bize yardımcı olacaktır.

Deprem Sırasında Yapmamız Gerekenler

- *Panik yapmamalıyız.
- *Ayakta durmamalıyız, asansör ve merdiven kullanmamalıyız.
- *Çök-Kapan tekniği uygulayarak depremin bitmesi beklenmelidir.

Depremden Sonra Yapmamız Gerekenler

- *Deprem sarsıntısı bitince sadece deprem çantasını alarak sakince dışarı çıkmalıyız.
- * Binalardan uzak bir yere çıkmalıyız.
- *Aile toplanma bölgesine gitmeliyiz. Her mahallede birkaç acil toplanma bölgesi vardır. Genellikle parklar, pazar yerleri, otoparklar, okul bahçeleri acil toplanma bölgesi olarak kullanılır.
- *Acil toplanma bölgesinde görevlilerin talimatlarına uymalıyız.

*Deprem çantasındaki malzemeleri zorunlu olmadıkça kullanmamalıyız.

*Ailemiz için acil toplanma bölgemizi e-devlet üzerinden öğrenebiliriz.

Enkaz Altında Kaldığımız Zaman

- *Enerjimizi tasarruflu kullanmalıyız.
- *Enkazdan çıkmak için etrafımızda bulunan taş, demir, beton ya da eşyaları oynatmak tehlikeli olabilir.
- *Deprem çantamızdaki düdük ile zaman zaman öttürerek yerimizi belirleyebiliriz.
- *El fenerini ara sıra yakıp kapatabiliriz.
- *Cep telefonumuz varsa sürekli açık bırakıp şarjını bitirmemeliyiz.
- *Deprem çantamızdaki su ve yiyecekleri zorunlu olmadıkça kullanmamalıyız.
- *Kurtarma ekiplerinin çalışmalarını duyuyorsak ara ara bağırmalıyız.
- * Etrafımızda bulunan eşyalara vurarak ses çıkarmalıyız.